

**KKTC  
YAKINDO U N VERS TES  
E T M B L MLER ENST T S   
E T M Y NET M , DENET M , EKONOM S VE PLANLAMASI ANAB L M DALI**

**T RK E LE T RK D L VE EDEB YATI  RETMENLER N N  
 RG TSEL BA LILIK D ZEYLER N N NCELENMES  
(KKTC RNE )**

**Y KSEK L SANS TEZ**

**SAL H TOKUR**

**LEFKO A  
Haziran 2013**



**KKTC  
YAKINDO ÜNİVERSİTESİ  
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ  
EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİM, EKONOMİK VE PLANLAMASI ANABİLİM DALI**

**TÜRKÇE İLE TÜRK DİL VE EDEBİYATI ÖĞRETMENLERİNİN ÖRGÜTSEL  
BAĞLILIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ  
KKTC ÖRNEĞİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Salih TOKUR**

**Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ahmet GÜNEYL**

**LEFKOŞA  
Haziran 2013**

## KABUL VE ONAY

Yakın Do u Üniversitesi E itim Bilimleri Enstitüsü Müdürlü ü'ne,

Salih TOKUR'un "Türkçe ile Türk Dili ve Edebiyatı Ö retmenlerinin Örgütsel Ba lılk Düzeylerinin ncelenmesi" ba lıklı tezi 26.06.2013 tarihinde jürimiz tarafından E itim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmi tir.

Adı Soyadı

*mza*

Üye: Yrd. Doç. Dr. eniz ENSOY

Üye: Yrd. Doç. Dr. Hasan ER

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ahmet GÜNEYL (Danı man)

Yukarıdaki imzaların adı geçen ö retim üyelerine ait oldu unu onaylım.

Prof. Dr. Cem B ROL

E itim Bilimleri Enstitü Müdürü

## ÖNSÖZ

Örgütsel ba lılık, çalı anın örgüt ile arasındaki duygusal ba dır. Bu ba , çalı anın örgüte devamı konusunda büyük bir etkiye sahiptir. 1960'lardan beri örgütsel ba lılık hem yöneticiler hem de ara tırmacılar için en ilgi çekici konulardan biri olmu tur. E itim kurumlarında da örgütsel ba lılık çalı maları çok önemlidir.

Bu ara tırmada kendi lisans e itimim ile e itim yönetimi alanını birle tirmek istedim. Böylelikle Türkçe ö retimi (Türk Dili ve Edebiyatı) e itimi ile e itim yönetiminin bir konusu olan örgütsel ba lılı ı çalı ma konusu olarak seçtim. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde örgütsel ba lılıkla ilgili çalı ma sayısı çok azdır. E itimle ve orta ö retim düzeyindeki ö retmenlerle ilgili sadece iki çalı mayaya ula tım. Türkiye'deki çalı maların ise ço unlukla ilkö retim ö retmenlerinin örgütsel ba lılıklarını temel aldı nını ve orta ö retim düzeyindeki ö retmenlerle ilgili çalı maların az oldu unu gözledim. Türkiye'deki ortaö retim düzeyindeki örgütsel ba lılık çalı malarının bran ayırımı yapılmaksızın gerçekleştirildi ine tanık oldum. Ancak bu çalı mada tek bir bran taki (Türkçe ile Türk Dili ve Edebiyatı) ö retmenlerle çalı mayı ve daha ayrıntılı verilere ula ıp yorum yapmayı amaçladım. Türkiye'deki ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki örgütsel ba lılık çalı malarında benzer de i kenlerin (ya , cinsiyet, kıdem...) ele alındı ı gördüm; ama bu çalı mada yeni de i kenlere yer verip özgün bir ara tırma yapmayı amaçladım.

Bu çalı mada sözü edilen yeni de i kenler dört ba lık altında toplanmı tur. Ki isel de i kenler; evinin nerede oldu u, evi ile okul arasındaki uzaklık, hangi sınıflarda ders verdi i vb. gibi. Örgütsel de i kenler; ö renci, okulun fiziki durumu, okuldaki kendi bran ındaki ve tüm ö retmenlerin durumu gibi. Görevsel de i keler; tören hazırlı ı, okul dergisi/gazetesi hazırlama, kütüphane sorumlulu u, okul tiyatrosu gibi. Örgüt dı ı de i kenler ise; veli, MEB, sendika, e itim programı, denetmen ve okulun çevresi gibi.

Tezimi hazırlamamda büyük katkıları olan, değerli görüşlerini esirgemeyen, içtenliği ve samimi tavırlarıyla bana yol gösteren ve beni motive eden tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ahmet GÜNEYL 'ye en derin saygı ve teşekkürlerimi sunarım. Verilerin çözümlenmesinde bana yardım eden hocalarım Yrd. Doç. Dr. Engin BAYSEN ve Yrd. Doç. Dr. Nihan ARSAN'a teşekkür ederim. İngilizce kaynakları çevirmemde bana yardım eden kuzenim Gülbiye ÇEMEREK'e; bu süreçte her zaman yanımda olan Hakan MACİT'e, Halil TOKMAK'a, Mustafa YILKOCU'ya; tezin yazımını tamamlaymasında desteğini hep yanımda hissettiğim sevgili kardeşim Soner TOKUR'a teşekkür ederim. Son olarak maddi ve manevi destekleriyle sürekli yanımda olan babam Halil TOKUR'a ve annem Gülümser TOKUR'a teşekkürü bir borç bilirim.

Salih TOKUR

Haziran 2013

## ÖZET

### TÜRKÇE VE TÜRK DİL VE EDEBİYATI ÖĞRETMENLERİNİN ÖRGÜTSEL BAĞLILIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

TOKUR, Salih

Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması ve Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ahmet GÜNEYL

Haziran 2013

Bu araştırmanın problem cümlesi, “Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin örgütsel bağlılık düzeyleri nedir?” biçiminde oluşturulmuştur. Araştırmadaki katılımcıların örgütsel bağlılık düzeyleri, “kişisel”, “örgütsel”, “görevsel” ve “örgüt dışı” etmenlere bağlı olarak değerlendirilmiştir.

Çalışmada nicel araştırma temel alınmış ve tarama deseni kullanılmıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti genelinde beş ilçede (Lefkoşa, Gazi Mustafa, Girne, Güzelyurt ve Skele) görevli Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri çalışmanın evrenini oluşturmuştur. 283 öğretmen 174’üne ulaşılmıştır. Veri toplama aracı olarak Allen ve Meyer’in Pelit, Boylu ve Güçer tarafından Türkçe’ye çevirilen örgütsel bağlılık ölçeği kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde ise betimsel istatistikler (Frekans, Yüzdeler, Standart sapma ve Aritmetik ortalama), t testi, ANOVA ve LSD, Kruskal Wallis ve Mann Whitney U kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin örgütsel bağlılık ölçeğinden elde ettikleri puanların ortalamasının 3.36 (orta düzeyde) olduğu ortaya çıkmıştır. Kişisel bilgi formundaki iki değişkenden (çalışılan okul sayısı ve okulun devlet/ özel olma durumu) fark çıkmıştır. Örgütsel bağlılığı etkileyen etmenlerden “okul müdürü”, “öğrenciler”, “sendika”, “program”, “denetmenler” ve “kendi branşındaki öğretmenler” değişkenleri öğretmenlerin ölçekten aldığı örgütsel bağlılık puanlarını etkilemiştir. En çok “kendi branşlarındaki öğretmenler”in örgütsel

ba lılı ı olumlu yönde etkiledi i ortaya çıkmı tır. Ders dı ı etkinlikler temel alındı nda ise, kütüphane sorumlulu u ve okul tiyatrosu görevlerini gönüllü yapan, her zaman veya sık sık yapan ve yapmak isteyen Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı ö retmenlerinin örgütsel ba lılık düzeyleri, di er ö retmenlere oranla daha yüksek çıkmı tır.

**Anahtar Sözcükler:** Örgütsel ba lılık, Duygusal ba lılık, Devam ba lılı ı, Normatif ba lılık, Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı ö retmenleri, orta ö retim



## ABSTRACT

### 'ORGANIZATIONAL COMMITMENT LEVELS OF TURKISH AND TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE TEACHERS

(TRNC SAMPLE)

TOKUR, Salih

Department of Educational Administration, Supervision, Planning and Economics

Advisor: Assist. Prof. Dr. Ahmet GÜNEYL

June, 2013

The problem statement of this research is: “What is the organizational commitment level of Turkish and Turkish language and literature teachers?” The organizational commitment level of the respondents in the research is based on personal, organizational, functional and non-organisational factors.

In the research, quantitative research method was based on and descriptive model was used. All across the Turkish Republic of Northern Cyprus, Turkish and Turkish language and literature teachers who are in charge in five districts (Lefkoşa, Gazi Mustafa Paşa, Girne, Güzelyurt, Gazimagusa) became the universe of the research. 174 teachers of 283 teachers were reached. The organizational commitment scale of Allen and Meyer that is translated into Turkish by Pelit, Boylu and Güçer is used as data collection tool. At data-analysis stage, descriptive statistics (frequency percentage, standard deviation and arithmetic average) t-test, ANOVA and LSD, Kruskal Wallis and Mann Whitney U are used.

The average point that is acquired by teachers in organizational commitment scale was determined as 3.36 (reasonable). In personal information scale, meaningful difference was observed in two variables (at the number of the schools worked in and in case of the school's

being state or private). Of the effective factors on organizational commitment; school principal, students, syndicates, programme, supervisors, the teachers of the same branch affected the points of teachers acquired in the scale. It was also determined that teachers of the same branch has the most positive impact. The organizational commitment level of Turkish and Turkish language and literature teachers who are willing to be in charge of library and school theatre (or already in charge) were determined to be higher than the other teachers.

**Keywords:** Organizational Commitment, Affective Commitment, Continuance Commitment, Normative Commitment, Turkish and Turkish language and literature teachers, Secondary school education.

## Ç NDEK LER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	ix
Ç NDEK LER.....	xi
TABLO L STES .....	xiv
Ç ZELGE L STES .....	xvi

## BÖLÜM I

### G R

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Ara tırmanın Amacı ve Önemi.....	4
1.3. Problem Cümlesi.....	5
1.4. Alt Problemler.....	5
1.5. Sayıltı.....	6
1.6. Sınırlılıklar .....	7
1.7. Tanımlar.....	7
1.8. Kısaltmalar.....	8

## BÖLÜM II

### KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARA TIRMALAR

2.1. Eğitim ve Eğitim Yönetimi ile İlgili Kavramlar.....	9
2.2. Örgütsel Ba lılıkla İlgili Konular.....	13
2.3. Türkçe ile Türk Dili ve Edebiyatı Öğ retmenlerinin Örgütsel Ba lılık Düzeyleri.....	21
2.4. Örgütsel Ba lılıkla İlgili Ara tırmalar.....	22

## BÖLÜM III

### YÖNTEM

3.1. Ara tırma Deseni.....	38
3.2. Evren ve Örneklem.....	40
3.3. Veri Toplama Aracı.....	45
3.4. Verilerin Toplanması.....	46
3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	47

## BÖLÜM IV

### BULGULAR

Bulgular.....	49
---------------	----

**BÖLÜM V**  
**SONUÇ, TARTI MA VE ÖNER LER**

5.1. Sonuçlar.....	77
5.2. Tartı ma.....	81
5.3. Öneriler.....	95
<b>Kaynakça.....</b>	<b>97</b>
<b>Ekler.....</b>	<b>113</b>

## TABLO L STES

Tablo	Sayfa No
1. Ara tırmaya katılan devlette görevli Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı Ö retmenlerinin çalı tıkları okullara göre da ılımı.....	41
2. Ara tırmaya katılan özel okullarda görevli Türkçe / Türk ve Dili Edebiyatı Ö retmenlerinin çalı tıkları okullara göre da ılımı.....	42
3.Ara tırmaya katılan Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı Ö retmenlerinin ki isel bilgiler.....	43
4. Ara tırmaya katılan Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı Ö retmenlerinin örgütsel ba lılı ı etkileyen etmenlerle ilgili görü leri.....	50
5. Ara tırmaya katılan Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Ö retmenlerinin örgütsel ba lılı ı etkileyen etmenlerle ilgili görü lerinin aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları.....	52
6. Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı Ö retmenlerinin Türkçe dersi dı ndaki etkinliklere ili kin görü lerinin da ılımı.....	53
7. Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı Ö retmenlerinin örgütsel ba lılık ölçe i duygusal ba lılık alt boyutundan elde ettikleri puanların da ılımı.....	56
8. Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı Ö retmenlerinin örgütsel ba lılık ölçe i devam ba lılı ı alt boyutundan elde ettikleri puanların da ılımı.....	58
9. Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı Ö retmenlerinin örgütsel ba lılık ölçe i normatif ba lılık alt boyutundan elde ettikleri puanların da ılımı.....	60
10. Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı Ö retmenlerinin örgütsel ba lılık ölçe i ile ölçe in alt boyutlarından elde ettikleri puanların aritmetik ortalaması.....	61
11. Ara tırmaya katılan Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Ö retmenlerinin çalı tıkları okul sayısına göre örgütsel ba lılık puanlarının incelenmesi.....	64
12. Ara tırmaya katılan Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı Ö retmenlerinin çalı tıkları okul sayısına göre örgütsel ba lılık puanlarının LSD testine göre kar ıla tırılması..	64
13. Ara tırmaya katılan Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı ö retmenlerinin okul türü de i kenine göre örgütsel ba lılık puanlarının incelenmesi.....	65

14. Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı ö retmenlerinin ara tırma ölçe inden elde ettikleri puanların okul müdürü de i kenine göre incelenmesi.....	66
15 Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı ö retmenlerinin ara tırma ölçe inden elde ettikleri puanların ö renci de i kenine göre incelenmesi.....	67
16. Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı ö retmenlerinin ara tırma ölçe inden elde ettikleri puanların ö retmen sendikası de i kenine göre incelenmesi.....	68
17. Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı ö retmenlerinin ara tırma ölçe inden elde ettikleri puanların ö retim programı de i kenine göre incelenmesi.....	69
18. Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı ö retmenlerinin ara tırma ölçe inden elde ettikleri puanların denetmen de i kenine göre incelenmesi.....	69
19. Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı ö retmenlerinin ara tırma ölçe inden elde ettikleri puanların kendi bran ındaki ö retmen de i kenine göre incelenmesi.....	70
20. Kütüphane sorumlulu unu gönüllü yapıp yapmama durumuna göre ara tırmaya katılan ö retmenlerin örgütsel ba lılıkları.....	72
21. Kütüphane sorumlulu unu gerçeikle tirme sıklı na göre ara tırmaya katılan ö retmenlerin örgütsel ba lılıkları.....	73
22. Kütüphane sorumlulu unu gerçeikle tirme iste ine göre ara tırmaya katılan ö retmenlerin örgütsel ba lılıkları.....	74
23. Okul tiyatrosu hazırlama görevini gönüllü yapıp yapmama durumuna göre ara tırmaya katılan ö retmenlerin örgütsel ba lılıkları.....	75
24. Okul tiyatrosu hazırlama iste ine göre ara tırmaya katılan ö retmenlerin örgütsel ba lılıkları.....	76

## ÇİZELGE LİSTESİ

<b>Çizelge</b>	<b>Sayfa No</b>
1.Örgütsel Ba lılık Kavramı için Yapılan Tanımlar.....	<b>12</b>
2. Örgütsel Ba lılı ın Sınıflandırılması.....	<b>13</b>
3. Likert Ölçme Aracı Puan Aralı 1.....	<b>47</b>